

Силабус навчальної дисципліни « Європейські цінності»

Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціалізація	035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька
Освітньо-професійна програма	Французька мова і література, друга іноземна мова, переклад
Статус дисципліни	Вибіркова дисципліна
Мова навчання	Українська
Семестр	II
Кількість кредитів ЄКТС	3
Форма підсумкового контролю	залік
Викладач	К. філос. н., доц. Комісар Л. П.
Анотація навчальної дисципліни	<p>Аналізується багатомірне питання «європейської ідентичності» та такі його ціннісні складові як «національна гідність» та «почуття європейськості», родинні цінності та трудова етика, релігійні традиції та світська культура, політичні погляди та типи соціальних зв'язків, ставлення до благополуччя та безпеки життя як цінностей. Зміст навчальної дисципліни розкривається в одному змістовому модулі. Модуль «Європейські цінності у контексті стратегій формування комунікативного суспільства» окреслює певний набір культурних і правових цінностей, які утворюють специфіку сучасної європейської культури. Особлива прикметність курсу – теоретичні студії науково-дослідної літератури доповнюються залученням студентів до соціологічних опитувань з окресленої проблематики, формуванням навичок коректного проведення соціальних опитувань.</p> <p>Важливе місце у курсі займає інтенція до критичного викладу навчального матеріалу, без ідеологічної і політичної заангажованості, з обов'язковим гуманістичним спрямуванням, що дозволить сформувати у студентів власний об'єктивний погляд і належні світоглядно-ціннісні орієнтири стосовно концептуалізації ЄЦ. Останнє є важливим для майбутньої професійної роботи, свідомого понятійного оформлення світогляду і практичної реалізації студентами власних ціннісних настанов і переконань, з опертям на провідні ЄЦ.</p>

Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану)	<p>90 год., у тому числі: лекції – 30 год. самостійна робота – 60 год.</p>
Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни	<p>Здобувачі вищої освіти повинні <i>знати</i> історію становлення та розвитку європейських цінностей, їх основних теорій у співвіднесеності з поняттям цінностей та формуванням власного ціннісного ідеалу; провідні морально-етичні контексти розмаїття європейських цінностей, що склались в культурно-історичному поступі людства; основні джерела становлення європейських цінностей, що вписані в коло проблем сучасної інтегральної парадигми гуманітарних наук; сучасні морально-етичні контексти розмаїття європейських цінностей: а саме свобода/відповідальність, раціональність, самоздійснення і внутрішній світ в галузі як гуманітарних наук, так і у суспільстві в цілому, що аналізуються вітчизняною і зарубіжними філософськими традиціями; структуру курсу «Європейські цінності» як дисципліни загальногуманітарного циклу, що сприяє формуванню етичних професійних чинників і філософської культури майбутнього спеціаліста; засади конституювання прав людини крізь призму гуманістичних інтенцій ЄЦ як передумови до конструктивного діалогу як між членами однієї культурної спільноти, так і між представниками різних культурних традицій сучасного інформаційного суспільства; обов'язкові теоретичні джерела, що супроводжують навчальний курс. <i>Вміти</i> пояснювати провідні ЄЦ та їх концепції, аналізувати їх, зіставляти різні підходи та погляди на окреслений предмет і поняття цінності; критично осмислювати загальний європейський досвід та проблему його (де)ідеалізації, висловлювати власні погляди на проблему вибору цінностей, які постають перед кожною свідомою особистістю, а саме: розуміння свободи як відповідальності; ціннісних орієнтирів як раціональності, самоздійснення і внутрішнього світу особи/громадянина; співвідношення справедливості, обов'язку і відповідальності тощо; здійснювати неупереджений аналіз ЄЦ як праксису, тобто практичну спробу окреслення шляхів пошуку ЄЦ (через конкретні практикуми, заявлені в програмі); застосовувати теоретичний матеріал до розв'язання широкого спектру етичних і філософських проблем, пов'язаних зі специфікою майбутньої професійної діяльності. <i>Володіти елементарними навичками</i> критичного мислення, спрямованого на вміння ідеологічно неупереджено і незаангажовано сприймати сучасний мережевий інформаційний соціум; реалізації гуманістичного змісту вироблених людством духовних цінностей: моральних, правових, естетичних тощо в системі суспільної комунікації; використання інтелектуального потенціалу курсу для розбудови власного духовного світу та майбутнього професійного становлення; толерантного ставлення до інших світоглядних позицій, притаманним мільтикультурному глобалізованому соціуму, із врахуванням навичок міжкультурної комунікації; формування належного теоретико-методологічного кругозору для майбутньої професійної роботи та практичної реалізації власних дослідницьких інтересів.</p>
Чому це	Мета вивчення дисципліни: познайомити студентів із актуальною на часі

цікаво/потрібно вивчати (мета)	дискусією щодо виокремлення певного набору цінностей, які визнані сучасними дослідниками провідними для європейської культури, а саме: свобода, справедливість, права людини і/як громадянина; розмаїття, раціональність і толерантність; національна гідність, самоздійснення і внутрішній світ, що сформує у молоді здатність до співбуття як порозуміння в сучасному глобалізованому світі.
---------------------------------------	--

Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями (компетентності)

Курс спрямований на розвиток у студентів таких загальних компетентностей:

- ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.
- ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Дисципліна зорієнтована на набуття таких фахових компетентностей:

- ФК 12. Здатність до організації ділової комунікації.
- ФК 21. Здатність представляти результати наукового дослідження, дотримуючись правил академічної доброчесності; ефективно і компетентно брати участь в різних формах ділової та/або наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) в галузі гуманітарних наук.
- ФК 22. Продуктивно працювати самостійно або у команді, розуміти і поважати різновид та мультикультурність, забезпечуючи, таким чином, соціальну взаємодію та залучення до здорового способу життя.

Чому можна навчитися (результати навчання з дисципліни)

Знати значущість ЄЦ в сучасних гуманітарних дисциплінах, із наголосом на фактичному визнанні людини-громадянина як автономної персони і суб'єкта прав людини у європейському культурному просторі.

Знати сучасні морально-етичні, культурні і правові контексти розмаїття європейських цінностей: а саме свободи/відповідальності, раціональності, самоздійснення і внутрішнього світу в галузі як гуманітарних наук, так і у суспільстві в цілому, що аналізуються вітчизняною і зарубіжними філософськими традиціями.

Вміти пояснювати провідні ЄЦ та їх концепції, аналізувати їх, зіставляти різні підходи та погляди на окреслений предмет і поняття цінності.

Вміти критично осмислювати загальний європейський досвід та проблему його (де)ідеалізації, висловлювати власні погляди на проблему вибору цінностей, які постають перед кожною свідомою особою, а саме: розуміння свободи як відповідальності; ціннісних орієнтирів як раціональності, самоздійснення і внутрішнього світу особи/громадянина; співвідношення справедливості, обов'язку і відповідальності тощо.

Вміти здійснювати критичну рефлексію над власним життєвим досвідом, професійним та гуманітарним знанням, феноменами духовного життя суспільства.

Набути навичок діалогічності, комунікативної культури, що забезпечить майбутньому фахівцеві можливість долучатись до професійних полілогів та дискусій.

Самостійно сформулювати критичне мислення, спрямоване на вміння неупереджено та ідеологічно незаангажовано сприймати сучасний мережевий інформаційний соціум.

Здатність толерантного ставлення до альтернативних світоглядних позицій, притаманним мультикультурному глобалізованому соціуму, із врахуванням навичок сучасної міжкультурної комунікації.

Самостійне застосування теоретичного матеріалу до розв'язання широкого спектру етичних і філософських проблем, пов'язаних зі специфікою майбутньої професійної діяльності, зокрема, критичної експертизи конкретних науково-теоретичних та методичних джерел, реферативних оглядів, наукових рецензій тощо.	
Навчальна логістика (тематичний план)	<p>Модуль 1</p> <p>Змістовий модуль 1. Європейські цінності у контексті стратегій формування комунікативного суспільства.</p> <p>Тема 1. Провідні цінності Європи як предмет критичного аналізу: європейський досвід та проблема його (де)ідеалізації.</p> <p>Тема 2. Джерела становлення європейських цінностей: «осьовий час» як передумова ціннісно-вартісного європейського розмаїття.</p> <p>Тема 3. Греко-римська та юдео-християнська традиції у культурно-цивілізаційній перспективі етимології європейських цінностей.</p> <p>Тема 4. Гідність людини/рівність/толерантність: персоналістські та суспільні фактори розвитку європейського етосу.</p> <p>Тема 5. Свобода/ відповідальність, раціональність, самоздійснення і внутрішній світ: морально-етичні контексти розмаїття європейських цінностей.</p> <p>Тема 6. Права людини крізь призму гуманістичних інтенцій європейських цінностей. Справедливість і «справедливе»(П. Рікер): сучасний правовий і соціально-політичний стан окреслених маркерів.</p> <p>Тема 7. Ідея «вічного миру» (І. Кант): можливість реалізації чи утопізм?</p> <p>Тема 8. Європа в світлі ідеології «НІКОЛИ ЗНОВУ» та її дія в сучасному соціумі.</p> <p>Тема 9. ЄЦ як праксис: соціологічні опитування як практичний спосіб ідентифікації сучасних цінностей.</p> <p>Тема 10. Трансформація цінностей в інформаційній ері (сім'я, гендер, екологія). Постковідна і повоєнна призма зміни цінностей: “реальна віртуальність” і цифрові альтернативи світосприйняття.</p>

Система оцінювання результатів навчання

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності здійснюється в 4-бальній системі (“відмінно” (“5”), “добре” (“4”), “задовільно” (“3”), “незадовільно” (“2”)). Рейтинг вираховується в рейтингових балах, а підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 4-бальною шкалою та за шкалою ЄКТС.

Контроль результатів навчання студента здійснюється у формі *вхідного поточного, рубіжного, модульного та підсумкового семестрового контролю* (заліку).

Вхідний контроль застосовується як передумова успішної організації вивчення дисципліни. Він дає змогу визначити наявний рівень знань здобувачів вищої освіти і слугує орієнтиром для реалізації індивідуального підходу в процесі викладання дисципліни та визначенні форм організації освітнього процесу і методів навчання.

Поточний контроль успішності студентів здійснюється протягом семестру. Під час опанування навчальним матеріалом модуля з кожної дисципліни оцінюється аудиторна, самостійна робота та інші види навчальної діяльності студента.

Поточний контроль проводиться на кожному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях і набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Бали, отримані здобувачами вищої освіти за результатами контролю з дисципліни, викладач занотовує в Журнал обліку роботи викладача і оголошує на кожному занятті.

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за певним освітнім ступенем або на окремих його завершених етапах. Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти. Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання

результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр (сесію), що здійснюється з дисципліни «Європейські цінності» у формі заліку.

Форми та критерії оцінювання студентів:

семестрове оцінювання: поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10¹**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Форми семестрового оцінювання студентів:

1. **тест** (критерії оцінювання: тест оцінюється шляхом визначення якості виконання конкретних завдань);

2. **індивідуальні та колективні проекти** (критерії оцінювання: див. таблицю);

3. **усне і письмове опитування** (критерії оцінювання: див. таблицю);

4. **колоквіум** (критерії оцінювання: див. таблицю);

5. **експрес-контроль** (критерії оцінювання: експрес-контроль оцінюється шляхом визначення якості виконання конкретних завдань).

Види навчальної діяльності студентів	Ваговий бал	Рейтинговий бал	Критерії оцінки якості знань студентів
1. Участь у різних формах лекційних занять (колоквіум, дискусія)	12	10-12	Грунтовна систематизована, творча, логічно впорядкована відповідь з елементами інновацій
		7-9	Продуктивна (алгоритмічна), але недостатньо вичерпна відповідь
		5-6	Репродуктивна відповідь
		1-4	Фрагментарна, не аргументована відповідь
		0	Відсутність на занятті
При оцінюванні роботи на семінарі враховуються: активна участь в роботі на семінарському занятті: - здатність студента висувати питання до обговорюваної проблеми (викладачеві, студентам) – 1-3 бали; - відповіді на додаткові питання (викладача чи студента), що пов'язані з проблематикою інших дисциплін – 1-3 бали; - здатність виокремити значущість обговорюваного матеріалу для професійного та світоглядно-особистісного розвитку - 3 бали; - суттєві доповнення, що розширюють горизонт обговорюваної проблеми -3 бали.			
2. Виконання завдань позааудиторної самостійної роботи	10	8-10	Грунтовна систематизована, творча, логічно впорядкована відповідь
		5-7	Продуктивна (алгоритмічна), але недостатньо вичерпна відповідь
		1-5	Виконане за репродуктивним рівнем складності
		0	Завдання не виконане

- **підсумкове оцінювання: залік**. Критерії оцінювання: відмітка про залік у національній шкалі («зараховано», «не зараховано») та оцінка в шкалі ЄКТС виставляється на підставі семестрового рейтингового бала студента за дисципліну таким чином:

90 – 100 балів – А («відмінно»)

82 – 89 балів – В («добре»)

75 – 81 бал – С («добре»)

66 – 74 бали – D («задовільно»)

60 – 65 бали – Е («задовільно»)
59 балів і нижче – FX («незадовільно»).

Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 60 і вище, отримують відмітку про залік «зараховано» і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку. Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється відмітка про залік «зараховано» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – Е та бал 60. Якщо студент під час заліку отримав відмітку про залік «не зараховано», то йому в залікову відомість виставляється відмітка про залік «не зараховано» в національній шкалі, оцінка FX – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Умови допуску до семестрового заліку: виконання МКР. *Критерії оцінювання:* модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Наприкінці семестру всі студенти виконують модульні контрольні роботи. Модульні контрольні роботи оцінюються в 4-бальній системі («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»)). Ці оцінки трансформуються в рейтинговий бал за МКР у такий спосіб:

«5» («відмінно») - 50 балів: повна ґрунтовна систематизована відповідь з елементами інновації;

«4» («добре») - 40 балів: повна правильна відповідь, не завжди систематизована, із незначними неточностями, з продуктивними елементами (перераховані всі відношення між поняттями);

«3» («задовільно») - 30 балів: репродуктивне відтворення навчального матеріалу; неповна правильна відповідь (надані не всі необхідні уточнення щодо тлумачення понять, перераховані не всі відношення між поняттями); фрагментарна відповідь без жодних коментарів; відповідь містить помилки;

«2» («незадовільно») - 20 балів: містить помилки та прогалини у знаннях; частково перераховані відношення між поняттями, наявні безуспішні спроби виконати завдання;

0 балів: відсутність відповіді.

Організація оцінювання (обов'язково зазначається порядок організації передбачених робочою програмою навчальної дисципліни форм оцінювання із зазначенням орієнтовного графіка оцінювання):

А) Атестація – після п'яти навчальних тижнів. Методика атестаційного контролю курсу передбачає використання загально-філософських методів (феноменологічного, герменевтичного, аксіологічного, діалектичного).

Б) Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) – протягом десяти навчальних тижнів. При поточному оцінюванні застосовується специфічна методологія, зумовлена логікою самого курсу, що тяжіє до «розуміючих методик»: а саме герменевтична логіка, спрямована на інтерпретативні стратегії, дискурс-аналіз як когнітивна і мовленнєва практика «прочитання» соціальної дійсності, діалектична методологія з акцентуванням уваги на сучасних філософських студіях.

В) Модульна контрольна робота – на останньому занятті. МКР передбачає використання як загально-філософських (див. п. А), так і загальнонаукових методів (зокрема, застосовуються системний та компаративний підходи, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення), тобто як теоретичні, так і емпіричні методи.

Шкала відповідності оцінок

Відмінно	90 – 100
Добре	75 – 89
Задовільно	60 – 74
Незадовільно	0 – 59
Зараховано	60 – 100
Не зараховано	0 59

Політика курсу

Студент вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Здобувачі вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем зобов'язані відвідувати аудиторні заняття, виконувати завдання з самостійної роботи і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені робочою програмою навчальної

	<p>дисципліни.</p> <p>Якщо студенти через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) не можуть відвідувати певну кількість аудиторних занять, вони мають їх відпрацювати. Процедура та форми, терміни відпрацювання пропущених занять із навчальної дисципліни узгоджує з викладачем.</p> <p>Під час роботи над усними/письмовими завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Зокрема: ● використання в роботі чужих текстів чи окремих фрагментів без належного посилання на джерело, зі змінами окремих слів чи речень; ● використання перефразованих чужих ідей без посилання на їх авторів; ● видавання за власний текст купленого чи отриманого за нематеріальну винагороду чужого тексту чи його фрагменту; ● несамостійне виконання будь-яких навчальних завдань (якщо це не передбачено вимогами програми); ● фальсифікація результатів наукової чи навчальної роботи; ● посилання на джерела, які не використовувалися у роботі, ● залучення підставних осіб до списку авторів наукової чи навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань.</p>
<p>Рекомендована література</p>	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ассман, А. (2020). <i>Права та обов'язки людини. У пошуках нового суспільного договору</i>. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА. 2. Головатий, С. (2016). <i>Про людські права</i>. Лекції. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА. 3. Бистрицький, Є., Зимовець, Р., Пролєєв, С. (2020). <i>Комунікація і культура в глобальному світі</i>. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА. 4. <i>Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей</i>. (2011-2016). Том 1-4 / Кассен Б. (Укл.). Київ: ДУХ І ЛІТЕРА. 5. Єрмоленко, В. (2018). <i>Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX-XX століть</i>. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА. 6. Комісар, Л.П., Чехун, Н.В. (2018). Концепт «європейські цінності» (European Values Study) в міждисциплінарному вимірі: рефлексія і практика. <i>Вісник Національного авіаційного університету</i>. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. № 1 (27). С. 55-59. 7. Комісар, Л.П. (2018). «Європейські цінності» (European values study) як комунікативна стратегія сучасної практичної філософії. <i>Людина віртуальна: нові горизонти</i>. Збірник наукових праць. Монреаль: СРМ «ASF». 48-50. 8. Комісар, Л.П. (2022). Автентичність і екологія як аксіологічні тренди постпандемічного світу, або перевідкриваючи «словник цифрової епохи». <i>Вісник Національного авіаційного університету</i>. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. № 1 (35). 43-48. 9. <i>Культурні цінності Європи</i>. (2014). / За ред. Г. Йоаса і К. Вігандта; Пер. з нім. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА. (Бібліотека Європейського Форуму). 10. Weizsacker, E. U. Von, Wijkman, A. (2017). <i>Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet. A Report to the Club of Rome</i>. New York: Springer Science+Business Media LLC. URL: https://mytxt.xyz/come-on-capitalism-short-termism-population-and-the-destruction-of-the-planet/ <p>Тексти-першоджерела (сучасні переклади):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Арендт, Х. (2013). <i>Банальність зла. Суд над Айхманом в Єрусалимі</i> / Пер. з англ. А. Котенко. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА. 2. Гакслі, О. (2016). <i>Який чудесний світ новий!</i> / Пер. з англ. В. Морозова. Львів: Видавництво Старого Лева. 3. Голслах, Й. (2016). <i>Сила раю. Як Європа може бути попереду в азійському сторіччі</i> / Пер. з англ. П. Таращука. Київ: Темпора. 4. Кубі, Г. (2018). <i>Глобальна сексуальна революція: руйнування свободи в ім'я свободи</i> / Пер. з нім. О. Коцюби. Тернопіль: Мандрівець. 5. Ніцше, Ф. (2018). <i>Ранкова зоря. Думки про моральні пересуди</i> / Пер. з нім. В. Кебуладзе. Київ: Темпора. 6. Орвелл, Дж. (2021). <i>1984</i> / Пер. з англ. Київ: Видавництво Жупанського. 7. Торо, Г. Д. (2020). <i>Волден, або Життя в лісах</i> / Пер. з англ. Я. Стріхи.

Київ: Темпора.

8. Франкл, В. (2020). *Людина в пошуках справжнього сенсу* / Переклад з англ. О. Замойської. Харків: Клуб сімейного дозвілля.
9. Фромм, Е. (2019). *Втеча від свободи* / Пер. з англ. М. Яковлєва. Харків: Клуб сімейного дозвілля.
10. Фромм, Е. (2020). *Мати або бути?* / Пер. з англ. Г. Яновської. Харків: Клуб сімейного дозвілля.

Додаткова:

1. Айзенштадт, Н.Ш. (2014). Осьовий час у світовій історії / *Культурні цінності Європи*; за ред. Г. Йоаса і К. Вігандта / пер. з нім. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА. С. 37-66.
2. *Війна і міф. Невідома Друга світова* (2016). / За заг. редакцією О. Зінченка, В. В'ятровича, М. Майорова. Харків: Фоліо.
3. Головченко, В., Дорошко, М. (2016). *Гібридна війна Росії проти України*: історико-політичне дослідження. Київ: Ніка-Центр.
4. Канкліні, Н. Г. (2016). *Уявлена глобалізація* / Пер. з ісп. Львів: Видавництво Анетти Антоненко; Київ: Ніка-Центр.
5. Кант, І. (2022). *Критика сили судження* / Пер. з нім. В. Терлецького. Київ: Темпора.
6. Комісар, Л.П. (2020). Автентичність як етичний тренд сучасності. Ad orbem per linguas. До світу через мови: *матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, 17–18 червня 2020 року. Київ: Вид. центр КНЛУ. 525-526.
7. Лютий, Т. (2020). *Культура принад і спротиву*. Київ: Темпора.
8. Лютий, Т.В. (2017). Постмодерні теорії та ідеологія / *НАУКОВІ ЗАПИСКИ НаУКМА. Філософія та релігієзнавство*. Том 192. 3-8.
9. Магда, Є.В. (2015). *Гібридна війна: вижити і перемогти*. Харків: Віват.
10. Мазовер, М. (2014). Темний континент – Європа й тоталітаризм / *Культурні цінності Європи*; за ред. Г. Йоаса і К. Вігандта / пер. з нім. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА. С. 389-408.
11. Малахов, В.А. (2004). Етос толерантності на зламі століть / *Етос і мораль у сучасному світі: колективна монографія*. Київ: Вид. ПАРАПАН С. 117-175.
12. Основи практичної філософії : *підручник* (2011). / А. М. Лой, А. О. Баумейстер, Т. І. Ящук та ін. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет».
13. Світова гібридна війна: український фронт : *монографія* (2017). / За заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ: НІСД.
14. Тейлор, Ч. Джерела себе. (2005). / Пер. з англ. А. Васильченка. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА.
15. Тейлор, Ч. Етика автентичності. (2013). / Пер. з англ. А. Васильченка. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА.
16. Тейлор, Ч. Секулярна доба. Книга перша (2013). / Пер. з англ. О. Панича. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2013. 664 с.
17. *Філософія прав людини*. (2012). / За редакції Ш. Госепата та Г. Ломанна. Київ: Ніка–Центр, 2012. 320 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Баумейстер, А. (2017). Про спокуси фальшивої Європи. Чому паризька декларація провідних філософів є надзвичайно важливою саме зараз. Газета «День». № 194. URL: <https://day.kyiv.ua/ru/blog/politika/o-soblaznah-lozhnoy-evropy>
2. Саміт «Давос 2022» та Україна. Головні підсумки зустрічі в контексті інтересів України. (28.05.2022) / Борисфен Інтел: НЕЗАЛЕЖНИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР ГЕОПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/samit-davos-2022-ta-ukraina/>
3. *Україна – кандидат у члени ЄС. Вирішальний крок на шляху до Європи*. (24.06.2022) / Борисфен

